

Ivan Vyskočil a jeho dialogické jednání s vnitřním partnerem

Specialitou a korunou Vyskočilova celoživotního pokusu je psychosomatická disciplína, kterou pojmenoval jako „dialogické jednání s vnitřním partnerem“ (někdy též „vnitřních partnerů“). Částečně o ní již byla řeč v kapitole o Vyskočilově pedagogice, zde nabízíme zprávu o její brněnské variantě.

Když v roce 2004 přišel Alexej Pernica s tím, že se mu podařilo získat grant a bude možné jezdit na JAMU do Brna učit dialogické jednání, byli jsme především zvědaví. Na ty, kdo se přihlásí a jak se k tomu budou stavět, a na to, jak s dialogickým mimo „rodnou půdu“ naložit. Samozřejmě že to nebylo poprvé, co se dialogické octlo vně Katedry autorské tvorby a pedagogiky DAMU, kde zastává pevné, ba hlavní místo ve společenství ostatních tzv. psychosomatických disciplín. Vždycky je to však otázka, jakým způsobem tuto poněkud svéráznou disciplínu prezentovat. Největší obava Ivana Vyskočila se zpravidla týká toho, aby si zejména ti hbití a znalí nepřihádili dialogické jednání k řadě metod a technik, jimiž se snadno a rychle něco zvládá. Proto při každé takové příležitosti připomíná, že jde spíš o navedení na cestu k sobě a ke hře, na cestu ke hře v nás. S tím že tato cesta pochopitelně vůbec není rychlá a snadná. Jestliže je k představení dialogického jednání vyhrazeno pouze jedno setkání, zůstane obvykle u přednášky spojené s „ochutnávkovým“ zkoušením a rozpravou. Nemyslím si, že účastníci těchto jednorázových záležitostí mohou přesněji pochopit, o čem běží. Na to je čas takových prezentací přece jen krátký, sebekonkrétnější slova znějí abstraktně a nabídnuté vlastní zakoušení je zanedbatelné. Přesto tyto „úvody“ mohou posluchačům připadat něco, co důvěrně znají ze své vlastní zkušenosti, mohou v nich vzbudit jisté ponětí či tušení, co to asi tak je, a hlavně mohou vyvolat jejich zájem a zvědavost. Vlastní poznávání, zakoušení a studium se však odehrává v pravidelných setkáních na větší časové ploše. Ivan Vyskočil mluví o dvou třech letech, během nichž se frekventanti účastní alespoň jednou týdně společně „lekce“ a ke svým pokusům si doma činí písemné poznámky. Díky zmíněnému grantu bylo možné pokusit se o něco mezi tím. Nešlo o pouhou ochutnávku, ale nešlo ani o standardní kontinuální studium.

Studium bylo rozvrženo do dvou semestrů. Dohodli jsme se na tom, že první setkání povede Ivan Vyskočil, poté bude následovat řada jednotlivých lekcí, pokud možno s pravidelným dvoutýdenním odstupem (na „normální“ periodicitu jednoho týdne nebyly prostředky ani časové možnosti). Tyto lekce povedou již dvojice asistentů, kteří se budou střídat, a to tak, aby jeden z nich vždy učil i minule. Tím jsme chtěli zajistit jakousi kontinuitu v učení a zvláště zkraje navodit „dobrý pocit“, že přijíždí někdo, koho už studenti zažili a kdo zažil je. Profesor Vyskočil coby supervizor měl oba semestry opět zakončit. Nepovinné kurzy byly plánovány jako otevřené všem studentům Divadelní fakulty JAMU, tedy nejen hereckým oborům, a byl jim vyhrazen čas v pátek odpoledne, aby co nejméně zasahovaly do běžného provozu školy.

Zjednodušeně lze říct, že načrtnuté schéma bylo ve skutečnosti také naplněno. Ivan Vyskočil přijel, jak slíbil, jeho první návštěva byla řádně anoncována a přitáhla značný počet zájemců. Jakmile však došlo v dalších týdnech na vlastní zkoušení, jejich řady jako obvykle prořídly. Pro leckoho je přítomnost Mistra tím hlavním, ne-li jediným, o čem má zájem, jiní nechtějí pracovat, zvláště když se „hmatatelné“ výsledky hned tak nedostavují, další nemají čas či odvahu, někomu to třeba nic neřká...

Postupně se ustavily a setřepaly dvě skupiny o počtu v průměru deseti lidí, což je ostatně optimální počet. Vedle herců a studentů výchovné dramatiky, spíše nižších ročníků, se zúčastňovalo i pár dramaturgů a scénografů. Podobně jako v Praze chodili také hosté zvenčí, prakticky pokaždé Josef Zajíček a někdo z jeho adeptů improvizovaného divadla a dále např. studenti divadelní vědy z filozofické fakulty. Jako asistenti se střídali (podle abecedy):

Čunderle Michal, Musilová Martina, Piskač N. Jan, Slavíková Eva a Vačkářová Lucie. Pracovalo se v aule a v sále v přízemí, tedy v rozlehlých prostorách s vysokými, ba velmi vysokými stropy, přesně jak si to profesor Vyskočil přál (a jak si to, zatím marně, přeje také v Praze).

Co se bohužel nepodařilo, byl zamýšlený dvoutýdenní rytmus. Narušen byl festivalem Setkání, Velikonocemi, květnovými svátky a v dalším semestru méně „kompatibilním“ rozvrhem. Efekt byl jednoznačný – ubylo studentů. Vzhledem k tomu, že dialogické jednání je založeno také na tříbení tělového citění a tělové paměti, nastal vinou tohoto výpadku regres i u těch, kteří vydrželi a vrátili se. Přesto lze říci, že vzhledem k nastaveným podmínkám proběhl obzvláště první semestr nad očekávání dobře. Kmenoví studenti chodili vytrvale, o dialogické projevovali až překvapivý zájem a stále se pokoušeli přijít na to, v čem to vlastně vězí. Troufám si to tvrdit, protože o tom sami nejednou mluvili a protože to bylo dobře znát z jejich pokusů „na place“. Až se člověku zdálo, že na řečech o méně zkažených Moravácích přece jenom něco je.

Jedním z výstupů zmíněného grantu je také skriptum *Ivan Vyskočil&kol: Dialogické jednání s vnitřním partnerem*. Jeho součástí jsou texty o dialogickém jednání, které o něm co nejkonkrétněji referují. Těm, kteří dialogickým prošli, by měly evokovat jeho charakter i věcné souvislosti. Ti, kteří dialogické jednání coby psychosomatickou disciplínu Ivana Vyskočila neznají, těžko pomůže k tomu, aby se ji samoučně naučili. Může jim však připomenout obecné principy, které nejspíš znají sami od sebe, z vlastní autopsie. A může je zorientovat, alespoň pokud jde o ideje.

Ivan Vyskočil&kol: Dialogické jednání s vnitřním partnerem

Obsah

Michal Čunderle: Předmluva

Ivan Vyskočil: Rozprava o dialogickém jednání

Jan Hančil: Otevřený svět dialogického jednání

Eva Slavíková: Dialogické jednání – z poznámek asistenta

Martina Musilová: Písemná reflexe jako součást studia

Eva Slavíková: „Když dva dělají totéž, není to totéž“

Alexej Pernica: Nahlédnutí zvenku přihlížejícího v šesti zastaveních na dialogické jednání a tři antropologické paralely na závěr

Ivan Vyskočil: Dialogické jednání (heslo pro autorizaci)

Literatura

Vydala Janáčkova akademie múzických umění v Brně 2005.